

TALCOTT PARSONS'IN TOPLUMSAL EYLEM KURAMI BAĞLAMINDA HALKLA İLİŞKİLER

PUBLIC RELATIONS IN THE CONTEXT OF TALCOTT PARSONS' SOCIAL ACTION THEORY

Ali Kerem İNGEÇ

Arş. Gör. Dr., Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi,
Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü, Halkla İlişkiler Ana Bilim
Dalı, kerem.ingec@marmara.edu.tr

Makale Bilgisi

Türü: Araştırma makalesi
Gönderildiği tarih: 12 Eylül 2022
Kabul edildiği tarih: 7 Ekim 2022
Yayınlanma tarihi: 20 Aralık 2022

Article Info

Type: Research article
Date submitted: 12 September 2022
Date accepted: 7 October 2022
Date published: 20 December 2022

Anahtar Sözcükler

Halkla İlişkiler; Toplumsal Eylem Kuramı; Propaganda; Reklam

Keywords

Public Relations; Social Action Theory; Propaganda; Advertising

DOI

10.33171/dtcfjournal.2022.62.2.29

Öz

Kurumlar, ilerleme sağlamak ve varlıklarını sürdürebilmek için kamu ile ilişki içerisinde olmak ve bu ilişkiyi dengeli bir biçimde sürdürmek zorundadır. Kurumlar kamu ile ilişkilerini iletişim araç ve yöntemleriyle yürütür. Belirli bir kurumun iletişim faaliyetleri temelde halkla ilişkiler, reklam veya propaganda olarak nitelendirilir. Bu nitelendirmelerden hangisinin kurumun iletişim faaliyetlerini karakterize ettiği kurumun kamuya yönelik tutum ve kanaatleri tarafından belirlenir. Eğer kurum kendi hedef ve menfaatlerini önceleyerek kamuyu belirli bazı dayatmalara maruz bırakıyor ve onlardan arzu edilen davranışı elde etmek amacıyla buyurgan bir iletişim şekli benimsiyorsa propaganda tercih edilmiştir. Diğer yandan kurum, kamunun ihtiyaçlarını gidererek kendi menfaat ve hedefleri doğrultusunda, onlardan arzu edilen davranışı elde etmeye yönelik iletişim faaliyetleri gerçekleştiriyorsa o kurumda kamu ile ilişkiler daha çok reklam çerçevesinde yürütülmektedir. Aksine belirli bir kurumda kamunun menfaatleri ve hedefleri kurumunki kadar önemseniyor ve göz önünde bulunduruluyorsa, kurumun kamuya olduğu gibi kamunun da kuruma tesiri söz konusuysa o kurumun kamu ile ilişkileri halkla ilişkiler ilkelileriyle yürütülüyor demektir. Bu çalışmanın amacı; halkla ilişkiler, reklam ve propagandanın bu karakterini Talcott Parsons'ın Toplumsal Eylem Teorisiyle epistemolojik olarak temellendirmektir. Buna göre; kurumlar toplum olarak ele alınmış, toplumu oluşturan alt sistemlerden kültürel sistemin baskın olduğu kurumlardan propaganda faaliyetlerinin, sosyal sistemin hâkim olduğu kurumlarda reklam faaliyetlerinin, bu iki alt sistemin kişilik sistemi tarafında domine edildiği kurumlarda ise halkla ilişkiler faaliyetlerinin kurum-kamu ilişkilerini karakterize ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Abstract

Organizations have to be in a relationship with the public and maintain this relationship in a balanced way in order to make progress and maintain their existence. Organizations conduct their relations with the public through communication tools and methods. Communication activities of a particular organization are basically identified as public relations, advertising or propaganda. Which of these identifications characterizes the communication activities of the organization is determined by the attitude and opinions of the organization towards the public. If the organization prioritizes its own goals and interests, exposes the public to certain impositions and adopts an authoritative form of communication in order to obtain the desired behavior from them, propaganda is preferred. On the other hand, if the organization carries out communication activities aimed at obtaining the desired behavior from them in line with its own interests and goals by meeting the needs of the public, relations with the public in that organization are mostly carried out within the framework of advertising. On the contrary, if the interests and goals of the public are as important and taken into account as those of the organization, if the public influences the organization as well as the public, then the relations of that organization with the public are carried out with the principles of public relations. The aim of this study is to ground this character of public relations, advertising and propaganda epistemologically with Talcott Parsons' Social Action Theory. According to this aim; organizations were considered as a society, and it was concluded that propaganda activities in organizations where the cultural system is dominant, advertising activities in organizations where the social system is dominant, and public relations activities in organizations where these two subsystems are dominated by the personality system characterize the organization-public relations.

Giriş

Belirli bir kurum veya kuruluşun kamu ile iletişiminin halkla ilişkiler, propaganda veya reklam olarak değerlendirilmesi, kurumun kamuyla ilişkilerindeki tutum ve davranışlarına bağlıdır. Bunun göstergelerinden birisi kamu ve kurum çıkarlarıdır. Eğer kurum, kendi çıkarlarını önceler, kamuyu domine eder ve manipüle eder görünümdeyse bu o kurumun reklam yaptığını veya propagandacı bir yaklaşım sergilediğini gösterir. Aksine kurumun kamu ile ilişkileri ortak hedefler doğrultusunda ve hem kamunun hem de kurumun çıkarlarını göz önünde bulunduracak biçimde sürdürülüyorsa, kurum kamu ile ilişkilerini halkla ilişkiler zemininde gerçekleştiriyor demektir. Zira yüzlerce tanımı arasında, üzerinde güçlü bir konsensüs olan F. Harlow'un *Building a Public Relations Definition* adlı eserinde yer alan tanıma göre "Halkla ilişkiler, bir kuruluş ile onun kamuları arasında karşılıklı iletişim sürecine; kabulü, anlayışı ve işbirliğini kurmaya ve sürdürmeye yardımcı olan özgün bir yönetim işlevidir". Öte yandan *Çoğulcu Sistemde İşçi Sendikası* adlı eserinde, halkla ilişkileri sistem teorisi bağlamında ele alan Anık, halkla ilişkilere hem iç kamu hem dış kamuyla dengeli ilişkiler yürütmesi bakımından destekleyici alt-sistem ve varlık koruma alt-sistemi işlevi yüklemiştir. Dolayısıyla bu denge, kurumun varlığını sürdürebilmesi ve gelişimini devam ettirebilmesi açısından hayatidir.

Çalışmanın bu iddiasının temellendirilmesi ve sağlaması için Talcott Parsons'ın Toplumsal Eylem Teorisi oldukça kullanışlıdır. Nitekim Parsons'ın tasavvurunda toplum, bir etkileşim sistemi olarak karışımıza çıkar. Bu etkileşimin esas unsurları, toplumu oluşturan, davranışsal organizma, kültürel sistem, sosyal sistem ve kişilik sistemi olmak üzere 4 alt sistemdir. 4 alt sistemin de toplum içerisinde bazı işlevleri vardır. Davranışsal organizma toplumun esas unsuru, ateşleyicisi olan bireydir ve işlevi uyumdur (*adaptation*). Bireye uyması gereken bazı kalıplar ve kurallar sunan kültürel sistemin işlevi örüntü-sürdürmedir (latent pattern-maintenance). Sosyal sistem, kültürü içselleştirmiş bireyin diğer bireylerle etkileşime girerek denetim altında bulunduğu ortamdır ve bütünleşme (*integration*) işlevi görür. Kişilik sistemi ise bireyin bağımsız inisiyatifinin ortaya çıktığı, kendi hedef ve çıkarları doğrultusunda çevrenin tüm dayatmalarını kabul veya reddedebildiği alt sistemdir ve hedefe ulaşma işlevini yerine getirir. Kültürel sistem ve sosyal sistemde kurumun hedefleri ve çıkarları öncelenirken, kişilik sisteminde kamunun hedefleri ve çıkarları belirleyici rol oynar.

Parsons'ın Toplumsal Eylem Teorisi'nde çizdiği toplum resmi ve eylemin bileşenlerini açıklarken sunduğu süreç bağlamında çalışmanın somut iddiası şudur: Bir kurumun, davranışsal organizma haricinde onu oluşturan, alt sistemler arasındaki denge, kültürel sistem ve sosyal sisteme yatkınsa bu kurumun kamu ile ilişkileri propaganda veya reklam zemininde yürütülmektedir. Eğer söz konusu kurumda, kişilik sistemi, kültürel sistem ve sosyal sistemi domine ediyorsa ve onlardan daha baskınsa bu durumda kurumun kamu ile ilişkileri halkla ilişkiler anlayışıyla yürütülmektedir. Dolayısıyla çalışmanın sorunsalı halkla ilişkilerin epistemolojik zeminin tam anlamıyla kurulmamış olması ve paradigmaya sahip olmamasıdır. Yani halkla ilişkiler alanına ilişkin bir sorun, bu çalışmanın sorunsalını teşkil etmektedir. Bu bağlamda, çalışmanın amacı, genel anlamda farklı disiplinlerin paradigma ve kuramlarından faydalanılarak, halkla ilişkilerin epistemolojik zemininin inşasına ve halkla ilişkilerin disipline olmasına katkı sağlamak; özelde ise Talcott Parsons'ın teorisini bu genel amaca hizmette kullanmaktır. Bu çalışma, halkla ilişkiler alanının önemli bir soruna çözüm sunması açısından önemlidir.

PARSONS'IN TOPLUMSAL EYLEM TEORİSİ

Amerikalı Sosyolog Talcott Parsons'ın sorunsalı, insan eylemlerinin ortaya çıkma süreci ve bu sürece etki eden değişkenler olmuştur. Bu sorunsal bağlamında Parsons, insan eylemlerini hiçbir değişkeni göz ardı etmeden açıklamayı amaç edinmiştir ve bunu amaca ulaşmanın yegane yolunun genel teşmil edilebilecek bir toplum teorisi geliştirmek olduğu kanısını varmıştır.

Her şeyden önce, *The Structure of Social Action*'da Parsons, yararcılık (*utilitarianism*), idealizm ve pozitivistin temel varsayımlarını ve teorik öncüllerini (*assumption*) ele alarak analiz etmiş ve bu varsayım ve öncüllerin, kendi kurmaya çalıştığı teori için kullanılabilirliklerini test etmiştir. Faydacılığın, bireyleri amaçlı (*purposive*) ve hedef-yönelimli (*goal-oriented*) varlıklar olarak ele almasını kabul eden Parsons; atomistik ve dolayısıyla aşırı rasyonel eğilimli olması ve birey olarak eyleyenin hedef-yönelimli faaliyetlerinde belirleyici rol oynayan bir toplumsal düzenin ortaya çıkışını açıklamak konusunda yetersiz kalması sebebiyle faydacılığı reddetmiştir (1966, s. 51-60). Diğer yandan, bireysel davranışı, fizyolojik, psikokimyasal, genetik, coğrafya gibi faktörlerle açıklamaya çalışması ve bu yüzden eylemcinin gönüllülüğünü (*voluntarist*), seçim yapma yetisini, bireysel öznel deneyimlerini, bilgi birikimini, dış dünyaya ilişkin farkındalıklarını ve hedef-yönelimli olmasını göz ardı etmesi dolayısıyla Parsons, pozitivistimi kendi teorisi için

kullanışlı bulmamıştır (1966, s. 61-70). Son olarak, Parsons, Alman idealist geleneğini, fikirler (*idea*), sembolik süreçler gibi kültürel belirleyicilerin etkisini ön plana çıkarması sebebiyle benimsemiş ancak sosyal yapılar ve bireysel fikirler arasındaki karmaşık ilişkilerle ilgili tatmin edici açıklamalar sunamaması ve araç-sonuç (*means-end*) odaklı bireyi, anlam-ifade (*meaning-expression*) eksenine evirmesi sebebiyle eleştirmiştir (1966, s. 82). Parsons'a göre bu Alman idealist geleneği, toplumsal aktörlerin farklı zaman ve mekanlarda, davranışlarında ortaya çıkan farklılıkların yalnızca düşünsel ya da kültürel belirleyiciler açısından açıklanabileceğini savunan "türümcü" (*emanationist*) bir kültürel belirlenim anlayışına bağlıydı. Böyle bir anlayışta, sosyal yapılar her zaman fikirler dünyasından doğar. Parsons'a göre ise fikirler ve sosyal yapılar dinamik etkileşimler ve değiş tokuşlarla birbirine bağlıdır dolayısıyla sosyal yapıyı sadece fikirlerin ortaya çıkması olarak gören bir teori kesinlikle yetersizdir. Dahası belirli bir toplumun karakterini, o toplumun değerleri ve etik anlayışı belirleseydi genele teşmil edilecek bir toplum teorisi ortaya koymak imkansız olurdu. Parsons'ın, Alman idealist geleneğini reddetmesinin esas sebebi bu anlayıştır (Coser, 1971, s. 563). Parsons, yarıştırdığı bu paradigmalardan bir sentez elde ederek, insan eyleminin göze çarpan, sistematik özelliklerini saptama girişiminde bulunmuştur. Nihayetinde, toplumsal eylem teorisinin sütunlarını, hem toplumsal etmenleri hem de bireysel unsurları hesaplayarak eyleyenin bireysel eylemi (*action*) ile toplumsal etkileşim (*interaction*) arasındaki ilişki üzerine inşa etmiştir.

Parsons'ın eylem teorisinin kurucu unsur eyleyendir (*actor*). *The Structure of Social Action*'da Parsons (1966, s. 44), bir eylemin (*action*) 4 esas unsurunu şu şekilde açıklamaktadır: (1) Bir eylemin ortaya çıkabilmesi için öncelikle bir eyleyenin (*actor*) var olması gerekir. (2) Eylemin bir sonucu (*end*), eyleyenin gelecekte ulaşmak istediği bir hedef (*oriented*) olmak zorundadır. (3) Eylem, eyleyenin üzerinde kontrol sağlayamadığı koşullar (*conditions*) ve kendi denetimde olan araçların (*mean*) var olduğu bir durumda ortaya çıkmalıdır. (4) Son olarak amaca yönelik alternatif araçların seçiminde, durum alternatiflere izin verdiği ölçüde, eylemin "normatif bir yönelimi" (*normative orientation*) vardır. Aktörün denetim alanı içinde, kullanılan araçlar, genel olarak, ne rastgele seçilmiş olarak ne de yalnızca eylem koşullarına bağlı olarak kavranamaz ama bir anlamda da bağımsız, belirli bir seçicinin etkisine tabi olmalıdır. Bu etkiyi yapan unsur, eylemi etkileyen ve şekillendiren normlar ve değerlerdir.

Parsons'a göre norm, arzu edilen somut eylem tarzının sözlü bir açıklamasıdır ve gelecekteki eylemlerin, belirlenmiş bir rotaya uymasını sağlamak için bir emirle birleştirilir. "Askerler komutanlarının emirlerine uymalıdır" ifadesi bir normdur (1966, s. 75). Parsons, *The Structure of Social Action*'da, dipnotta yer verdiği bu örnek ifadeyle bir normun, eylemin iki önemli bileşenini içerdiğinin altını çizer. Emirlerle uymak, tüm askeri kaygılardan bağımsız, başlı başına nihai bir amaç (*end*) olabileceği gibi ulusal güvenliğin sağlanması, askeri verimliliğin artması gibi amaçlar için bir araç da (*means*) olabilir. Bu bağlamda normatif yönelim tabiri, aktörün amaç ve araçlar konusundan seçim yapabileceği ve bu seçimlerinin bir "hata" olarak nitelendirilebileceği bir ortamın varlığını işaret eder. Yani dış dünya fenomenleri bireysel eyleme etki eder (Parsons, 1966, s. 44-45). Ancak bu etki, bir uyarının yarattığı ve bireyin tepki verdiği mekanik bir süreç değildir. Eylemin normatif yönelim unsuru, bireylerin eylemlerini, topluluğun diğer üyeleri tarafından arzu edilen kalıplara uydurmaya çalıştıklarını ifade eder (Parsons, 1966, s. 76).

O halde Parsons'ın teorisi, temelde, her eylemin; dinamikleştirici ve kontrolcü bir kuvvetin etkileşiminin ürünü olarak anlaşılması gerektiği iddiasına dayanır (Münch, 1982, s. 771). Yani bireyin eylemi sadece kendisi ile ilgili değildir. Sosyal davranışlar örgütlenmiş bir biçimde karşılıklı ilişkili olmayı gerektirir. Bu nedenle, organize edilmiş sosyal davranışların tamamı bir eylem sistemi olarak kabul edilir (Baltacı, 2019, s. 6). Bu sistem belirli bazı değerler üreterek kendi kendini var eder ve kendi kendine yetebilir. Bu değerlerden türetilen normlar sayesinde sistem kendi varlığını muhafaza edebilir özelliktedir. (Dawe, 2019, s. 453). Demek ki toplum, kendi kendini var etmek ve varlığını sürdürmek adına bazı değer ve normlar üreterek, eylemcinin eylemlerini uyumlu hale getirmesi gereken normatif düzeni tebarüz ettirir.

İşlevsel Zorunluluklar

Parsons'ın teorisinde, eylem sistemin 4 tane işlevsel zorunluluğu vardır (1973, s. 13-14): Uyum/uyma (*Adaptation*), Hedefe Ulaşma (*Goal Attainment*), Bütünleşme (*Integration*) ve Örüntü-Sürdürme (*Latent Pattern Maintenance*). A.G.I.L olarak bilinen bu zorunluluklar, eylem sistemi şemasında yer alarak, alt-sistemlerin işlevlerini projekte ederler.

Örüntü-Sürdürme işlevini iki eksenle ele almaktadır Parsons: Birincisi, sistemi, çevresinden ayırt eden doğasını tanımlayan örüntüdür (*pattern*). Diğeri ise bu örüntülerin zaman içerisinde gelişmesinin ve sürekliliğinin sağlanması yani varlığının sürdürülmesidir (*maintenance*). Buradaki işlev, bazı örüntülerin

üretilmesi, geliştirilmesi ve varlığının korunmasıdır. *Uyum* işlevi, sistemin uzun vadeli çıkarları ve çevreyle ilişkisi ile ilgilidir. Sadece varlık korumayı (*maintenance*) değil, aynı zamanda gelişmeyi de kapsar. Uyum işlevi, örneğin bir canlı türü için neslin tükenmesini önlemek için çevresel koşullara pasif uyum sağlanmak ve çevresel koşullarla başa çıkmak ve sistemin işleyişi adına çevrede var olan kaynakları kullanmak için çeşitli yöntemleri ihtiva eder. *Hedefe ulaşma* işlevi, sistem-çevre ilişkilerini kurmak için eylem sisteminin ihtiyaçlarını karşılayan ve sistemin bu ilişkiyi kurmasını kolaylaştıran yapı ve süreçleri ifade eder. Hedefe ulaşma işlevinin uyum işlevinden farkı, belirli bir canlı türünün hedefe yönelik davranışlarının harekete geçirilmesidir. Buna göre; belirli bir hayvan acıktığında genellikle uygun yiyecek kaynaklarıyla temas kurabiliyorsa ve yiyecek nesnelерinin kontrolünü ele geçirebiliyorsa etkin bir şekilde gerçekleştirilen işlev, hedefe ulaşma işlevidir. Yaşayan bir sistem, yalnızca çevrenin geçici uyarılarına tepki vermek yerine sürekli farklılaşan ve çeşitlenen bir çevreyle başa çıkmak için yöntemler geliştirir. Bu, hedefe ulaşma ve uyum arasındaki farklılığın temelidir. *Bütünleşme*, çevreye uyumun içsel karşılığıdır. Tüm sistemler içsel olarak farklılaşır ve çevreleriyle girdiler ve çıktılar ekseninde farklılaşmış ilişkilere maruz kalır. Bu dönüşüm ve değişimler, işleyiş biçimi ve zamanlama açısından farklı şekilde ortaya çıkar. Potansiyel çatışmaları azaltmaya yardımcı olan ve karşılıklı güçlendirmeyi kolaylaştıran herhangi bir aracı mekanizma olmazsa şayet bu değişken süreçlerin sisteme doğrudan etkisi oldukça yıkıcı olacaktır. Bütünleşme işlevi, işte bu aracı mekanizmadır. Parsons, bu 4 işlevsel zorunluluktan oluşan işlevsel paradigmayı ilk olarak; kültürel sistem, sosyal sistem, kişilik sistemi ve davranışsal organizma olmak üzere 4 ana alt sisteme ayırdığı eylem sistemine uygular (Parsons ve Platt, 1973, s. 15):

Kültürel Sistem (Örüntü-Sürdürme)	Sosyal Sistem (Bütünleşme)
Davranışsal Organizma (Uyum)	Kişilik Sistemi (Hedefe Ulaşma)

Şekle göre, eylem sistemi içerisinde kültürel sistem, örüntü-sürdürme işlevini (L), sosyal sistem bütünleşme işlevini (I), davranışsal organizma uyum işlevini (A) ve kişilik sistemi hedef ulaşma işlevini (G) yerine getirir.

Davranışsal organizma olarak birey tüm eylemlerin zorunlu unsudur (Parsons, 1954, s. 408). Davranışsal organizma, diğer sistemlerin temelini oluşturan birincil insani becerilerin konumu olan bir alt sistemdir. Davranışsal organizma, eylemin uyum sağlaması gereken koşulları içerir. Sisteme giren bilgileri işleyerek ve motor aktivite ortaya koyarak fiziksel çevrenin gereksinimlerini karşılamaya çalışır ve böylece fiziksel çevre ile karşılıklı ilişki mekanizmasını da ihtiva eder. Ayrıca, davranışsal organizma, sistemde depolanan bilgiyi kişilik sisteminin kullanabileceği hale getirebilen bir mekanizmaya da sahiptir (Parsons, 1971, s. 5). Bu nitelikleri sebebiyle davranışsal organizmayı Parsons, uyumlayıcı (*adaptive*) olarak sınıflandırmıştır. Parsons davranışsal organizmanın fizyolojik özelliklerinden ziyade onun etkileşim süreçlerine dahil olabilmesi üzerinde durur.

Sosyal sistem, eyleyenler arasındaki sosyal etkileşim süreçleri ve durumlarından müteşekkildir (Parsons, 1971, s. 8). Kısa bir özetle Parsons sosyal sistemi kısaca şu şekilde tasvir eder:

Bir sosyal sistem, en azından bir fiziksel veya çevresel boyuta sahip olan bir durum içinde birbirleriyle etkileşimde bulunan çok sayıda bireysel aktöre dayanır; bu aktörler 'memnuniyeti en iyi duruma getirme'ye yönelik bir eğilim tarafından güdülenir ve birbirleriyle olanlar dahil olmak üzere kendi durumlarıyla ilişkileri, kültürel olarak yapılaşmış ve paylaşılan semboller sistemi açısından tanımlanır ve söz konusu ilişkilere bu sistem arabuluculuk eder (1951, s. 5-6).

Parsons sosyal sistemi norm, değer, rol ve statü kavramları üzerine kurgular. Ancak rol kavramı statü kavramıyla birlikte merkez konumdadır. Kurumsallaşmış değerler ve normlar ile çeşitli statü konumlarına karşılık gelen toplumsal roller sosyal sistemi var eden unsurlardır. Sosyal sistemin veya onun alt sistemlerinden birinin temeli, sosyal etkileşim ağında kendileriyle ilgili diğer aktörlerin beklentileri tarafından belirlenen roller oynayan aktörlerdir. İstikrarlı bir sistemde, belirli statüdeki bireylerin rollerine ortaklık edenler (etkileşimde olduğu diğer bireyler); beklentileri ve olumsuz veya olumlu yaptırımlar uygulama güçleri aracılığıyla onları aynı hizada tutmaya hizmet eder. Sistemin merkezi değerleri ve normları, sosyalleşmiş aktörler rol gerekliliklerini yerine getirmek için motive olduklarında ve diğer aktörlerle etkileşimlerinde, bu kurumsallaşmış gereklilikleri desteklerler (Coser, 1971, s. 564). Böylece eyleyen olarak birey, sosyal sistemin sahip olduğu unsurlar aracılığıyla kendi kendine ürettiği norm, değer, statü, roller ve beklentilere yani normatif düzene uygun davranışlar sergilemek zorunda kalır. Davranışları

sonucunda birey, bazı kazanımlar elde edebilir veya bazı yaptırımlarla karşılaşabilir. Demek ki sosyal sistem, sistemin çıkarlarını ve varlığını sürdürmesini önceleyerek bireye bazı dayatmalarda bulunur ve onları edilgen olarak konumlandırır.

Parsons, kültürü eyleyenler açısından yönelim nesnelere, kişilik sisteminin içselleştirilmiş ve toplumsal sistem içinde kurumsallaşmış kalıpları olan sembollerin düzenlenmiş sistemi olarak görür. Sembolik ve sübjektif olması dolayısıyla kültür, sistemler arasında rahatça aktarılabilir ve böylece öğrenme ve toplumsallaşma aracılığıyla dinamik bir nitelik kazanabilir. (Ritzer ve Stepnisky, 2018, s. 498).

Kültürel sistemler, sembolik anlamlar yani anlamların yapısını oluşturan kodlar ve belirli sembol kümeleri etrafında şekillenir ve organizmanın belleğinde depolanan öğrenilmiş deneyimler vasıtasıyla kurumsallaşır (Parsons, 1971, s. 5-6). Kültürel sistemleri, bireyin topluma entegrasyonu hususunda sosyal sistemler ve kişilik sistemleri kadar önemlidir ancak bu sistemlerin bir parçası değildir. Çünkü kültürel sistemin normatif bileşenleri toplumda kurumsallaşır. Yani toplumsal sistem içerisinde kültür, normlar ve değerlerle somutlaşır. Kültürel düzeyde toplumsal değerler, eylem sisteminin önemli bir parçasını oluşturur. Değerler, kültürel bir sistemde; ampirik bilgi, açıklayıcı sembol sistemleri ve dini sistemlerin özünü oluşturan kurucu sembolik yapılar gibi bileşenleri içerir (Parsons, 1971, s. 9). Bu bileşenler eyleyen olarak bireye tesir ederek onun eylemlerinde belirleyici unsur olarak işlev görürler. Zira, eyleyen bireyin etkileşim içerisinde bulunduğu diğer bireyler, bu bileşenler bağlamında eyleyen bireyin davranışlarını değerlendirecektir.

Son olarak Parsons kişilik sistemiyle ilgili açıklamasını güdü (*motive*), dürtü (*drive*) ve yönelim (*orientation*) sacayağına oturtur. Çünkü ona göre kişilik sistemi temelde bireyin güdü, dürtü ve yönelimlerinde müteşekkindir.

Parsons, motivasyon kavramının iki ayrı anlamına dikkat çeker: Birincisinden, bir hayvan veya insan "çok fazla motivasyona" sahip olarak nitelendirildiğinde, onun davranışı sırasında salınan enerji miktarını anlamak gerekir. Bu anlamda motivasyon, eylem sırasında tezahür eden, organik olarak üretilen enerjidir. Bu anlama aslında dürtü (*drive*) kavramı uygundur. İkinci anlam ise -organizmanın "güdüleri" (*motive*) veya "dürtülerine" (*drive*) atıfta bulunarak- organizmanın hedeflenen bir nesneyi elde etme yönündeki eğilimidir (Parsons ve Shils, 1951, s. 110). Motivasyon, ilk anlamıyla, eylem planlarının tasarlanması ve gerçekleşmesi

için gereken enerjiyi sağlar. İkinci anlamıyla ise motivasyon, hedef nesnelere belirli ilişkiler edinme eğilimine atıfta bulunduğu için aynı zamanda bir biçimde "yönelme" (*orient*) eğilimidir (Parsons ve Shils, 1951, s. 111).

Parsons, eylemi mümkün kılan fizyolojik enerjiyi belirtmek için dürtü (*drive*) kavramını kullanır. Bununla birlikte kişilik sistemini açıklamak için "*eylemin motivasyonunun en önemli birim*" olarak gördüğü gereksinim-eğilimleri kavramı ortaya koyar. Gereksinin-eğilimleri dürtülerden farklıdır. Gereksinim-eğiliminin, temel özelliklerinden biri gelecekteki olasılıklara göre bir beklenti yönelimine (*orientation of expectancy*) sahip olmasıdır. Dürtüler hedeflenen nesnelere yönelik ilişkileri elde edecek şekilde yönlendirmeyi ve eylemlere yönelik doğuştan gelen eğilimleri tanımlarken; gereksinim-eğilimleri doğuştan gelmedikleri ve ancak eylem sürecinin kendisi aracılığıyla kazanıldıkları zaman bu eğilimleri tanımlar. Gereksinim eğilimleri, bu türden çok karmaşık eğilimlere dürtüleri entegre edebilir (Parsons, 1951, s. 111-113).

"*Toplumsal ortam tarafından şekillendirilen dürtüler*" olarak da tarif edilebilen gereksinim-eğilimleri, eyleyenleri dış dünyada var olan nesnelere kabul etmeye, reddetmeye hali hazırda elde edilmiş olan gereksinim-eğilimlerini gerek görülmesi halinde değiştirmeye, yeni nesnelere aramaya ve bulmaya yönlendirir (Ritzer Stepinsky, 2018, s. 499-500). Böylece Parsons toplumun alt sistemlerinden birinde ilk kez sistemi değil eyleyen olarak bireyi ön plana çıkarmış olur. Kişilik sisteminde Parsons, diğer alt-sistemlerde yaptığı aksine, sistemin bireye tesirinden ziyade bireyin sistem içerisindeki tasarrufu üzerinde durur.

Benim görüşüme göre, kişiliğin yapısının esas içeriği toplumsallaşma aracılığıyla sosyal sistemlerden ve kültürden türetilirken, kişilik, kendi organizmasıyla ilişki kurması ve kendi yaşam tecrübesinin tekliği ile bağımsız bir sistem haline gelir; kişilik toplum yapısının salt bir yan epifenomeni (diğer fenomenlere bağlı) değildir (Parsons, 1970, s. 82).

Ayrıca Parsons, bireyin inisiyatifine verdiği önemi, "Toward a General Theory of Action"da bir dipnotta şu şekilde ilan eder: "*Biz, bir kişinin değerlerinin tamamen "içselleştirilmiş kültür" olduğunu veya yalnızca kurallara ve yasalara bağlılık olduğunu kast etmiyoruz. Kişi kültürü içselleştirirken yaratıcı değişiklikler yapar; ama yeni boyut kültürel boyut değildir*" (1951, s. 72).

Özetle Parsons, toplumun; davranışsal durumlar ile kültürel, sosyal ve kişilik sistemlerinden oluşan bir etkileşim sistemi olduğunu saptamıştır. Buna göre, bireysel eylemlerin tamamının toplumsal norm, statü ve roller tarafından belirlendiğini iddia ediyor gözükken Parsons'ın, eyleyi eylemin ön koşulu ilan etmesi bireyi toplumsal dinamizmin tek kaynağı olarak kabul ettiğini de göstermektedir. Bireyin eylemi ile toplumsal norm, statü, rol, beklenti ve yaptırımlar arasında etkileşim toplumun bir etkileşim sistemi olarak var olmasını sağlamaktadır (Anık, 2014, s. 48). Varlığını inkâr mümkün olmayan toplumsal yaptırımlar ve bireysel inisiyatif, Parsons'ın bireyin kimi zaman etken kimi zamansa edilgen konumlandırılmasını gerektirmiş ve unsurlar arasındaki etkileşim, teoride ikircikli bir görünüm yaratmıştır.

Alt Sistemlerinin Kurumlardaki İzdüşümü

Herhangi bir ayrıma gitmeksizin, sivil toplum kuruluşlarını, siyasi ve ticari kurumların tamamını, belirli bazı normları olan, üyelerine statü ve roller atayan, beklentileri olan ve yaptırım gücüne sahip birer toplum olarak ele alıp bu kurumların kendi zihinsel performansı sayesinde bireysel inisiyatif ortaya koyabilen düşünen bireyleri bünyesinde barındırdığını ve etkileşim içerisinde bulunduğu bir çevrenin var olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda Parsons'ın eylem teorisi kurumların iletişim faaliyetlerini analiz etmede ve onlara bir rota belirlemede son derece kullanışlıdır.

Kurumlar birer toplum olarak kabul edildiğinde, toplumu oluşturan alt-sistemler ve onların işlevlerinden davranışsal organizma ve uyum işlevi kurumun iletişim etkinlikleri açısından öncelikli olarak değerlendirilmeli. Davranışsal organizma, Parsons'ın teorisinde, eylemin başat unsuru olan eyleyendir. Ama Parsons'ın dikkat çektiği husus, davranışsal organizmanın doğrudan kendisi değil onun çevresiyle etkileşimi idi. Bu noktada kasıt, düşünme, bilgi ve tecrübe edinme ve işleme gibi insana özgü yetenekleri aracılığıyla, bireyin varlığını sürdürebilmesi yani dış dünyaya uyumlu hale gelmesidir. Bu bağlamda belirli bir kurum için davranışsal organizma esasen, genel tabirle kurumsal iletişimcidir. Kurumsal iletişimcinin kurum içerisindeki işlevlerinden biri de iletişim etkinlikleri aracılığıyla çevreyle sağlıklı ilişkiler kurmak yani kurumun çevreye uyumun ve aynı zamanda çevrenin de kuruma uyumunu sağlamaktır. Aynı zamanda davranışsal organizma, toplumu oluşturan tüm tekil bireylerdir.

Kurum içinde şimdilik kurumsal iletişimci olarak tabir ettiğimiz organizma, diğer alt sistemler arasında kurduğu denge bağlamında halkla ilişkilerci, reklamcı veya propagandacı niteliği kazanabilir.

Toplumun var eden alt-sistemlerden bir diğeri kültürel sistem ve örüntü-sürdürme işlevi, kurum açısından, bazı kalıp davranışların, kuralların ve beklentilerin var edilerek bir normatif düzen oluşturmasını ifade eder. Söz konusu normatif düzenin dinamosu ise yaptırımlardır. Normatif düzen sembolik anlamlar aracılığıyla var edilir ve muhatabı kurumun üyeleri ve çevredeki diğer bireylerdir. Kültürel sistem, varlığını sürdürmek ve gelişmek adına kurum üyelerini ve çevredeki diğer bireyleri ve istenilen davranışı ortaya koymaya zorlar. Birtakım dayatmayalar söz konusudur ve bunlara uygun olmayan davranışın bazı olumsuz sonuçları vardır. Bireyin edilgen konumda olduğu kültürel sistemde, bireyin herhangi bir fikir beyan etmesi, kültürel sistemde değişikliğe neden olacak bir etkide bulunması mümkün değildir. Burada, önemli nokta, kurumun çıkarlarının çevredeki diğer bireylerin çıkarından her zaman öncelikli konumlandırılması hatta çoğu zaman çevrenin çıkarlarının yok sayılmasıdır. Demek ki kültürel sistem bireyi domine ederek, ona alan bırakmamaktadır.

Diğer yandan sosyal sistem, bütünleşme işleviyle, bireyde kültürel sisteme benzer bir etki bırakır. Nitekim, bütünleşme, Parsons için çevresel uyumun içsel karşılığıdır. Sistem içerisinde bir çok unsur değişir ve dönüşür. Sosyal sistem, bireyin bu değişim ve dönüşümlerle bütünleşmiş olmasını ister çünkü bu bütünleşme sağlanmadığı takdirde ortaya çıkacak çatışmalar sosyal sistemin varlığı için birer tehdittir. Sosyal sistem ürettiği, norm, değer, statü ve roller ile üyesi olan çok sayıda bireyin ilişkilerini optimum seviyede tutmalarını sağlar. Bu da sapkın yani norm, değer, statü ve rollerle uyumsuz davranışın, toplumsal açıdan cezalandırılması aracılığıyla sağlanır. Örneğin, sosyal sistemin ürettiği baba rolüne uygun eylemler, toplum tarafından saygı ve övgüyle karşılanırken, aksi eylemler kınama, ayıplanma veya dışlanmaya sebep olabilir. Belirli bir kurum açısından ele alırsak, Parsons'ın tasavvur ettiği sosyal sistem, kurumun varlığını sürdürmek ve çıkarlarını korumak amacıyla bireyin üzerinde baskı oluşturarak, onu domine ederek arzu edilen davranış biçiminin ortaya çıkmasını sağlamaya odaklıdır. Önemli nokta şu ki; kurumun ürettiği norm ve değerler doğrudan kurum tarafından değil, bireysel unsurlar tarafından denetlenir.

Son olarak Parsons, kişilik sistemini, diğer alt sistemlerden farklı tasavvur etmiş, daha çok edilgen görünümde olan bireye etken bir nitelik kazandırmıştır. Öyle ki eylemin belirleyeni olarak norm, değer, statü, rol, beklenti gibi kavramları ortaya koyan Parsons, kişilik sisteminde bireysel tasarrufu ön plana çıkarmıştır. Kişilik sisteminin işlevi, hedefe ulaşmadır ve ilk kez burada sistemin çıkarlarından ziyade bireyin çıkarları ve hedefleri gözetilir. Buna göre eyleyen olarak birey çevresindeki nesnelere ve olgulara reddedebilir, onaylayabilir veya onlar üzerinde değişiklik yapabilir. Eyleyen birey, kendi hedef ve ihtiyaçları doğrultusunda bağımsız hareket edebilir. Dahası eyleyen birey, normlar, değerler, statüler, roller ve kültür üzerinde belirli bazı yaratıcı değişiklikler dahi yapabilir. Kişilik sistemi kurumlar ekseninde düşünüldüğünde, kurumun çevreye etkilerinin olabileceği gibi çevrenin de kurumu belirli bazı değişikliklere zorlayabileceğine delalet eder. Bu değişim ve dönüşümler, kurumun çevre ile girdi-gırdı eksenli etkileşimlerin birer ürünü olarak tebarüz eder.

Nihayetinde herhangi bir kurumun iletişim faaliyetlerini yöneten, eyleyen olarak davranışsal organizma, kişilik sistemi, kültürel sistem ve sosyal sistem arasında kurduğu dengeye göre halkla ilişkiler, reklam veya propaganda faaliyeti gerçekleştirmiş olur. Bir kurumda, eksen kültürel sisteme kaymışsa, bu, kurumun kamuyla münasebetinin propaganda mahiyetinde olduğuna işaret eder. Nitekim Descartes'ın *cogito*'sundan mülhem propaganda, çeşitli araçlarla belirli kişi ve grupların tutum ve kanaatlerini değiştirme, kontrol altında tutma, yönetme ve onlardan arzu edilen eylem ve davranışları elde etme çabasıdır. Kültürel sistemde bu, normlar, değerler, roller, statüler ve yaptırımlar aracılığıyla sağlanır. Amaç ise sistemin varlığını sürdürmesini ve gelişmesini sağlamaktır. Propaganda yapan kurumlar nasıl ki kamunun fikir ve beyanlarını dikkate almazlarsa (çünkü en yüce fikir kurumun fikridir) kültürel sistemde de eyleyen olarak bireyin sisteme etkisinden söz edilmez. Bireyden beklenen, sistemin var ettiği normatif düzene uyum sağlamış ve onunla bütünleşmiş olmasıdır çünkü sistemin çıkarları bunu gerektirmektedir. Aksi halde, bunun birtakım olumsuz sonuçları olacaktır.

Eksen sosyal sisteme meyilli ise kurumun kamu ile ilişkileri reklamcı bakış açısıyla yürütülüyor demektir. Zira reklam faaliyetleri, kamunun satın alma davranışı ortaya koymasını sağlamaya yani onların davranışlarını belirlemeye yönelik faaliyetlerdir. Reklamın diyalektik yapısı karşılıklı ihtiyacın karşılanmasını vaaz eder. Yani satıcı ürünü satıp para alarak, satın alan ise ürün olarak ihtiyaçlarını karşılar. Sosyal sistem de normatif bir düzen dayatarak varlığını

sürdürürken, birey ise normatif düzene riayet ederek toplum içerisinde bir konfor alanı yaratır. Sosyal sistemin mantığı da tam olarak budur. Burada dikkat edilmesi gereken nokta, karşılıklı, ortak çıkarların değil yine kurumun çıkarlarının öncelikli olduğudur. Çünkü reklam faaliyetleri, ürünü olabildiğince yüksek fiyattan satılması, kar maksimizasyonun sağlanması, kamuda ihtiyaç yaratılması gibi kurumun çıkarlarına yönelik gerçekleştirilir.

Öte yandan, kültürel sistem ve sosyal sisteminin, kişilik sistemi tarafından domine edildiği kurumlarda, iletişim etkinliğinin yöneten eyleyenin halkla ilişkiler etkinliği ortaya koyduğu açıktır. Nitekim kişilik sisteminin işlevi bireyin hedefe ulaşmasıdır. Burada bireyin kendi bireysel hedefleri doğrultusunda harekete etmesi söz konusudur. Dolayısıyla kurumlar, Parsons'ın tasavvur ettiği toplum olarak ele alındığında ve diğer alt sistemlerle birlikte düşünüldüğünde, kişilik sisteminin baskın olması, kurumların halkla ilişkiler etkinliği gerçekleştirdiğine delalettir. Halkla ilişkiler kurum ile hem iç hem dış kamu arasındaki karşılıklı anlayışı ve iş birliğini kurma çabasıdır (Soncu, 2018, s. 192). Dolayısıyla halkla ilişkiler, kurum-kamu ilişkilerinin hem kurumun hem de kamunun çıkarına olacak şekilde yönetilmesidir. İşte kişilik sistemini diğer sistemlerden ayıran ve onu halkla ilişkilerin teorik zeminin oluşturulmasında kullanışlı hale getiren şey de budur: Kişilik sistemi de toplum oluşturan alt sistemler arasında, sistemin yanı sıra bireyin, dolayısıyla toplumun çıkarını önceleyen tek alt sistemdir. Kişilik sisteminde, bireye -şahsi hedefleri ekseninde- sistem yani kurum tarafından tasarlanmış nesne, enformasyon veya kalıp davranışları kabul etme, reddetme, değiştirme gibi özgürlükler tanınır. Bireyin kabulü, kurumun birey üzerinde; reddi ve değişim yapması ise bireyin kurum üzerinde etkisini gösterir. O halde kişilik sistemi kurum için halkla ilişkiler anlamına gelir.

Demek ki belirli bir kurum ve çevresi, toplum olarak değerlendirildiğinde, kurucu unsur, davranışsal organizma yani eyleyen bireydir. Eyleyen birey kurum içinde iletişim yöneten kişi, kurum dışında ise çevreyi oluşturan bireylerdir. O kurumda, alt sistemler arasındaki denge, kültürel sistem veya sosyal sisteme meyilli ise kurumun sadece kendi çıkarları çerçevesi aksiyonda bulunduğu, dolayısıyla kamu ile ilişkilerinin propaganda veya reklam çerçevesinde yürütüldüğü barizdir. Aksine kişilik sistemi, kültürel sistem ve sosyal sistem karşısında hakim bir görünümdeyse o halde kurum kendi çıkarlarıyla kamu çıkarlarını dengeleme çabası içerisinde ve kamu ile ilişkileri, halkla ilişkiler anlamına gelecek şekilde yürütülmektedir.

Sonuç

Talcott Parsons'ın Toplumsal Eylem Teorisi, toplumsal eylemin belirleyicisi olarak norm, değer, rol, statü, beklenti ve yaptırım gibi kavramlarla bireysel inisiyatif arasında tartışmayı içerir. Bu tartışma ve saptamalar, halkla ilişkiler için epistemolojik bir arka plan sunacak bazı nüveleri ortaya çıkarır. Parsons'ın, teorisini inşa ederken sunduğu, eyleyen (*actor*), hedef (*oriented*) sonuç (*end*), araç (*mean*) ve normatif düzen bileşenlerinden oluşan süreç ve uyum, bütünleşme, örüntü sürdürme ve hedefe ulaşma işlevlerine sahip olan davranışsal organizma, sosyal sistem, kültürel sistem ve kişilik sisteminden müteşekkil toplum tasavvuru kurumların kamu ile ilişkilerinin analizi için biçilmiş kaftan niteliğindedir.

Parsons'ın toplum tasavvuru kurumlara uyarlandığında, davranışsal organizmanın, kurumun kendisi yani kurumun kamu ile ilişkilerini, iletişim faaliyetlerini yöneten birey olduğu anlaşılmaktadır. Burada, kurumun yani bireyin kendisinden ziyade çevreyle girdiği etkileşim önemlidir. Davranışsal organizmanın işlevi, kurumu çevreyle uyumlu hale getirmektir. Bunu başarması, diğer alt sistemler arasında kurduğu dengeye bağlıdır. Davranışsal organizma, kültürel sistemi veya sosyal sistemi kuruma hakim kıldığında, kurumun kamu ile tüm ilişkileri propagandadan veya reklamdan ibaret olur. Tam aksine, denge tahtası kültürel sistem ve sosyal sistem karşısında kişilik sistemine meyilli ise o halde kurumun kamu ile iletişiminin adı halkla ilişkilerdir.

Kurumun iletişimcisi olarak birey bu süreci Parsons'ın öngördüğü biçimde yönetir. Kamu ile ilişkileri yürütülürken, kurum tarafında ortaya koyulan eylemlerin sorumlusu, eyleyen (*actor*) olarak bireydir. Eyleyen, tüm eylemlerini arzu edilen bir hedef (*oriented*) ve ulaşma istediği bir sonuç (*end*) bağlamında dizayn eder ve ortaya koyar. Eyleyen, kontrol edemediği koşulları (*conditions*), kontrol edebildiği araçlarla (*mean*) yönetmeye çalışır. Ve bu süreç boyunca hem kurum için hem de kamu için bağlayıcı olan bazı normlarla karşılaşır. Süreç, kurum için de kamu için de bu bileşenleri barındırır. Bu noktada kurumun halkla ilişkiler mi, reklam mı, propaganda mı yürüttüğünün belirleyicisi çıkarlar yani amaç ve hedeflerdir.

Kurumun çıkarları ve hedefleri kültürel sistemde ve sosyal sistemde öncelenir. Bu türden bir kurumda, propaganda ve reklam faaliyetleri yoğunluktadır çünkü amaç kamuyu manipüle etmek ve arzu edilen davranışı elde etmektir. Diğer yandan kamunun çıkarlarının en az kurumun çıkarları kadar önemsendiği sistem, kişilik sistemidir. Burada bireyin şahsi kararlarına ve tasarrufuna serbestlik tanınmaktadır. Burada amaç kamunun veya kurumun manipülasyonu veya

domine edilmesi değil, ortak çıkarlar etrafında bir araya gelerek her iki taraf için de optimum sonuçları elde etmektir. Dolayısıyla bu şekilde işleyen bir kurumda halkla ilişkiler faaliyetleri çok daha yaygındır.

Sonuç olarak, Parsons'ın teorisi, çalışmanın iddiasını kanıtlayacak ve halkla ilişkiler için epistemolojik bir zemin oluşturabilecek niteliktedir. Halkla ilişkilerin kuramsal bir arka plana sahip olmasına ve disipline olmasına katkı sağlayacak çalışmalara ilham olması, bu çalışmanın en önemli çıktısı olacaktır. Bu, aynı zamanda, çalışmanın sonuç bağlamında önerisidir. Daha net bir ifadeyle, özellikle halkla ilişkiler alanında çalışmalarını yürüten araştırmacıların, halkla ilişkilerin epistemolojik sorununa eğilmeleri ve diğer bilimsel disiplinlerin birikiminden faydalanarak halkla ilişkileri epistemolojik olarak temellendirme girişiminde bulunmaları önerilmektedir.

Kaynakça

- Anık, C. (2014). *İletişim Sosyolojisi*. İstanbul: Derin Yayınları.
- Baltacı, A. (2019). Sosyal Sistem Kuramı ve Eğitim Örgütlerine Etkileri. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-19.
- Coser, L. A. (1971). *Masters of Sociological Thought*. USA: Harcourt Brace Jovanovich Inc.
- Münch, R. (1982). Talcott Parsons and the Theory of Action. II. The Continuity of the Development. *American Journal of Sociology*. 87(4), 771-826.
- Dawe, A. (2019). Toplumsal Eylem Kuramları. T. Bottomore ve R. Nisbet (Ed.). *Sosyolojik Çözümlemenin Tarihi* içinde (s. 405-462). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Ritzer, G. ve Stepanisky, G. (2018). *Klasik Sosyoloji Kuramları*. (H. Hülür, Çev.). Ankara: De Ki Basım Yayın.
- Parsons, T. (1954). *Essays in Sociological Theory*. Illinois: The Free Press.
- Parsons, T. (1966). *The Structure of Social Action*. New York: The Free Press.
- Parsons, T. (1970). *Social Structure and Personality*. New York: The Free Press.
- Parsons, T. (1971). *The System of Modern Societies*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Parsons, T. ve Platt, G. E. (1973). *The American University*. Massachusetts: Harvard University Press.
- Parsons, T. ve Shils E. A. (1951). *Toward a General Theory of Action*. Massachusetts: Harvard University Press.

Soncu, A. G. (2018). Halkla İlişkiler Açısından Hermeneutik Yöntem. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 46, 186-206.

Summary

When the literature is reviewed, it is clear that the construction of the epistemological ground of public relations has not been completed yet. This exiguousness is the major obstacle to public relations being a scientific discipline. In order to prove that public relations is a scientific discipline, it is necessary to build an epistemological basis by utilizing the theoretical knowledge of other scientific disciplines with which it is related. The aim of this study is to use Talcott Parsons's Social Action Theory, which is a theory belonging to the discipline of sociology, for public relations and to contribute to public relations being a scientific discipline.

Public relations is a corporate communication management that is built on the common interests and goals of the organization and the public, where the public has an influence the organization, the organization has an influence on the public, and is dependent on the declaration of will of the public as well as the organization. The basic concept of advertising is "need". The ultimate goal of the organization that carries out advertising activities is to create purchasing behavior in the public within the framework of their needs. This means that advertising is an activity carried out within the framework of the both the organization and the public's own interests and goals. The important point is that interests and goals are not common interests and goals. In advertising activities, both the public and the organization aim for their own interests and goals. In other words, advertising activities are an attempt to obtain desired behavior and reaction from public without considering the public interest. Propaganda, on the other hand, is an imperious communication technique. The only point that the organization carrying out the propaganda activity cares about is its own interests and goals. The only point that the organization carrying out the propaganda activity cares about is its own interests and goals. Thus, propaganda is an effort to obtain behaviors and reactions from the public in accordance with the interests and goals of the organization. For this purpose, all means such as reward and punishment, including manipulation, are permissible.

The described character of corporate communication activities is available to be analyzed by Talcott Parsons' Theory of Social Action. As a matter of fact, Talcott Parsons, while explaining the structure of the general action, revealed a process in the context of actor-end-mean-goal. This reveals that the action is actually self-interest and goal-oriented. On the other hand, the functional logic of the cultural system, social system and personality system, which are the subsystems of the society that he envisions as an interaction system, overlaps with the character of public relations, advertising and propaganda.

Ultimately, the behavioral organism, as the agent that manages the communication activities of any institution, carries out public relations, advertising or propaganda activities according to the balance it establishes between the personality system, the cultural system and the social system. If the axis has shifted to the cultural system in an institution, this indicates that the institution's public relations are propaganda. Propaganda is the effort to change, control and manage the attitudes and opinions of certain individuals and groups by various means and to obtain the desired actions and behaviors from them. It is provided in the cultural system and through these norms, values, roles and statuses and sanctions. If the axis is inclined towards the social system, it means that the relations of the institution with the public are carried out from the point of view of the advertiser. Because advertising activities are activities aimed at enabling the public to exhibit purchasing behavior, that is, to determine their behavior. The dialectical structure of advertising preaches mutual need satisfaction. While the social system continues to exist by imposing a normative order, the individual creates a comfort zone in the society by abiding by the normative order. On the other hand, in institutions where the cultural system and social system are dominated by the personality system, it is clear that the agent who manages the communication activity reveals the public relations activity. As a matter of fact, the function of the personality system is the individual's goal attainment. It is here that the individual acts in line with his

own individual goals. Therefore, when institutions are considered as the society envisioned by Parsons and considered together with other sub-systems, the dominance of the personality system indicates that institutions carry out public relations activities.

As a result, Parsons' Social Action Theory is capable of proving the claim of the study and providing an epistemological basis for public relations.